

VÄLKOMMEN TILL ERSDALEN

Ersdalens naturreservat sträcker sig från Starrsvik och Sand-vikarna i söder till Sekroken i norr och i öster fram till Röds by. I dagligt tal kallas området för Rödbergen. Strandlinjen är sönderskuren i vikar och uddar och utgörs övervägande av klippor.

Längst västerut ligger den lilla viken Espingen med sin vackra och dramatiska natur.

Block- och sandstrand förekommer på några få ställen mot väster. De inre delarna av området består av hållmarker, rishedar, buskmark samt lövdungar. I det låga partiet öster om Ekeberget finns en del igenväxta fuktängar och kärr. Naturen är karg och väderexponerad. Området är av riksintresse för friluftsliv och stora delar omfattas av strandskydd.

Från 1500-talet och ca trehundra år framåt ägdes Röds gård av en släkt med Erik som återkommande namn. Detta kan vara orsaken till områdets namn, Ersdalen.

Kulturhistoriska bevarandevärden

Väster om Hönö Röd förekommer den typiska bohuslänska kustmiljön med tomtningar i klippskrevor och rösen på bergs-klackarna. Tomtningarna är rester av de tillfälliga boningar som brukades under fiskesäsongen. En del ligger ensamma inklämda i någon klippskreva, andra samlade i grupper. Inom grupperna finns flera sammanbyggda tomtningar där två-tre rum ligger vägg i vägg och har gemensam långsida.

Inom området finns fyra gravrösen i krönlägen. De är omplockade och ett av rösena består idag bara av en tunn stenpackning. Många av gravrösena är från bronsåldern och det var troligen betydelsefulla personer som begravdes på detta sätt.

Långt senare förekom en skyldighet att täcka ilandflutna kroppar med stenar, vilket resulterade i döingerös, offerkast eller offerrose. Av vidskepelse för att den döde skulle gå igen kastade man en sten på röset och uttalade en ramsa; detta för att binda kroppen till röset.

Geologi

Berggrunden består mestadels av ådergnejs. Från Råveskär till Små Ärtholmarna förekommer i gnejsen brottstycken av basiska bergarter. På sina ställen är berggrunden genomdragen av småsprickor, vilket i vissa fall lett till blockbildningar. Ett spektakulärt sådant ställe är nordsidan av Råveskär, där upptill 2,5 meter höga block avstötts från bergskanten. Berget syns i större delen av området.

Mindre anhopningar av morän finns bl.a. runt Ersdalsviken, vid Ekeberget och i terrängen ut mot Kråkudden. Lägre partier såsom Ersdalen och området väster om Ekeberget, är delvis täckta av sandigt material.

Vegetation, flora och fauna

Området utgörs till allra största del av vatten. Sågtång, blåstång, karagentång, ektång, knöltång och sockertång är vanligt förekommande. I området växer bl.a. strandmalört, fyrling, ävjebrodd, knutört, granspira, loppstarr och prickstarr. De inre delarna består av rishedar med ljung, kråkris och kruståtel, täta buskmarker, lövsly samt kärr. På fuktigare ställen dominerar odon och blåståtel. I bergsskrevor där jord-täcket är tjockare växer framförallt slån, björk, rönn och en.

I det låga partiet öster om Ekeberget förekommer igenväxta fuktängar, kärr och sammanhängande buskage.

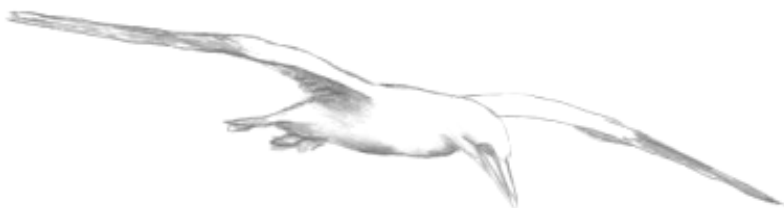

Runt om i hela Ersdalens naturvårdsområde finns flertalet dammar, kärr och mossar, och i bergsskrevorna blommor bl.a. strandgyllen (t v) och trift (som på Öckerödialekt kallas strandgossar).

De fuktigaste partierna domineras av vass. Här växer även fackelblomster, slankstarr och den fridlysta arten jungfru Marie nycklar. I Ersdalsparken finns främst planterad skog; björk dominerar i öst och svarttall i väst.

Djurlivet

Området har ett rikt fågelliv. Framför allt de grunda vikarna är näringslokaler för t.ex. änder och större strandpipare. Hämp-ling och törnsångare har goda lokaler för häckning och skydd i buskvegetation och mindre trädgrupper. Häckning av ejder och vitfågel förekommer på närliggande skär. Inom området finns även rådjur och mink.

Bronsåldersröse (R)

Gravmonument byggt som en hög med stenar utan jordtäcke. Dessa anlades ensamma eller i grupper och gärna på bergskrön med vida utsikt över landskapet. Rösen är mycket vanliga i kustbygderna. Alla tre rösena ligger i söderläge med utsikt över havet.

Stensättning (S)

En typ av gravsättning som förekommer från yngre brons-åldern till äldre järnåldern och består av packad sten. Den har en flack profil i motsatt till ett röse eller en hög. Ibland är de övervuxna med grästovr.

Tomtning (T)

Tomtningar, även kallad stenkretsar, var enklare bostäder använda under fiskesäsongen. Stenmurarna tätades med tång och som tak användes segelduk. Tomtningar är en typisk kustföreteelse och är ett resultat av de historiskt belagda sillfiskeperioderna under medeltiden och nyare tid.

Tomtningar vid Lilla Källevik

Tomtning med flintslagningsplats (t)

Tomtning, ofta placerad högre upp på land, där fynd av slagen flinta påträffats.

Döingeröse

En lämning efter att man begravt ilandflutna kroppar under en enkel ceremoni. Den som påträffade ett lik var skyldig att skyla det med stenar.

Ersdalsparken

Dalen har tidigare varit en djup havsvik, som sedan uppodlades i smålotter och användes för husbehov fram till 1930-talet. Plantering och förändring av parken har sedan fortskridit. Vegetationen präglas av en viss vildvuxenhet.

Ersdalsviken

Ett område med både sandig och lerig botten som delvis syns vid lågvatten. Livsmiljö för både mjuk- och hårbottenlevande arter. Här växer jungfru Marie nycklar, ängsvädd och darrgräs, men även fjälldaggkäpa som är vanlig i fjälltrakterna men sällsynt i övriga landet.

Högerhammer

En toppig slipad kulle som dominerar omgivningen. Nedanför berget fanns förr en rad stora stenar som kallades Danska vallen. Här ligger också en mosse med karg växtlighet.

Kråkudden

En hög bergsudde som sticker ut åt väster. Fungerade under kriget som utsikts- och riktpunkt för militären, på senare tid använd av fågelskådare. Området är mycket väderexponerat. På släta berget vid Espeneviken (eller Espingen) ligger ett stort gult flyttblock.

Kröckle

Ön på andra sidan Södra hålet. Vattenområdet har både sandig och lerig botten som delvis syns vid lågvatten och som är livsmiljö för både mjuk- och hårdbottenlevande arter. På ön bodde på 1800-talet strandsittare, dvs. egendomslösa personer som av en jordägare fick arrendera en bit strand för att bosätta sig på. Denna boendeform var vanlig främst under 1600-talet men fanns ännu kvar in på 1900-talet. Oringarna i berget kommer från den tid då engelska flottan blockerade kusten.

Kröckle kyrka

Söndersprucket berg och lösa klippblock har bildat hålrum, gömmor och en grotta. Bergsbranten har ett sakralt utseende och med fantasins hjälp kan en kyrkas inredning skönjas. Kring platsen har olika historier florerat, bl.a. om smuggling och att grottan använts som tjuvgömma.

Källeviks mosse

Ett förbuskat sankmarksområde med rikt fågelliv och varierande flora.

Nordres och Söndres Tånge

Den södra udden avviker något i färg gentemot det övriga berget medan den åt norr består av släta berg i slirig gnejs med inbakade mineraler. Fram till början av 1900-talet hade fiskarna sitt landfäste här. Den lilla viken Värmen ute på Nordres tånge är slutet på rullstensåsen som börjar vid Ramleberget.

Porse stenmal

Lilla och Stora Porse stenmal hade förr täta bestånd av pors, därav namnet, men som idag domineras av en annan botaniskt intressant växtlighet.

Ramleberget/Rammeberget

På norra sidan är naturen kuperad och dramatisk. Klipporna stupar ofta brant ner i det djupa havet, stora stenblock har slitits loss från berget och bildat rasbranter och grottor. In under berget lyser mossor och lavar fosforgröna av mineral-fällningar. Namnet förklaras av att korpar alltid häckat på en klippfylla åt väster (ram är det fornnordiska namnet på korp) och Rammeberget har sedan förvanskats till Ramleberget. I en bergsskrev har en vildapel, Ramlebergs apel, vuxit i mer än hundra år och bär ännu frukt. I en annan klyfta ner mot väster kan man se siluetten av Ramlebergsgubben.

Ramlebergs derda

Dalgången (eller derdan), som sträcker sig från Ersdalsbacken upp mot Ramleberget är stenig och snårig och innehåller rester efter flera husgrunder.

Ramlebergs källa

På västsidan av Ramleberget finns en offerkälla, en vattenfylld jättegryta, där mynt eller vackra småting kunde vara offer-gåvor. Den har aldrig varit uttorkad och har därför enligt folk-tron ägt magiska krafter.

Rävengrav

En stenig och delvis förbuskad moränås ligger på höjden längs vägen mot Källevik. Här har rester av boplatser, spår av flinta-slagning och två hålyxor av sten hittats.

Räveskär

En udde skild från land av en försänkning fylld av grov rullsten som vid högvatten är överspolad. På höjden finns en byggnad för fågelskådning. Här flyger havsfåglarna nära land då det blåser hårda västliga vindar.

Räveskärsbukten

Här finns viktiga ålgräsängar som fungerar som skydd och uppväxtområde för bl.a. fiskar och kräftdjur. Även växtplats för fjälldaggkåpa, vanlig i fjälltrakterna men sällsynt i övriga landet. I lä om berget ligger flera stora tomtningar.

Skalkenes port

Intill bergets brant ligger en vinklad klippa som mot bergs-sidan bildar en trekantig öppning. Vål genom porten är utsikt-en över Råveskärsbukten enorm.

Skalkenes rygg

En höglänt platå av grått urtidsberg som planslipats och ristats under istid. Grå lava har patinerat ytan och förstärker intrycket av ålder. Stora stenblock intill Skalkenesberget bildar grott-liknande formationer. Sägner berättar om smuggelgods som gömdes här.

Skalkenes stenmal

Klapperstensfältet där Döingeröse ligger.

Starrsvik

Ett område med både sandig och lerig botten som blottas delvis vid lågvatten, är livsmiljö för både mjuk- och hårbottenlevande arter. Klippällar och små sandvikar ligger utefter den badvänliga stranden.

Södre håll

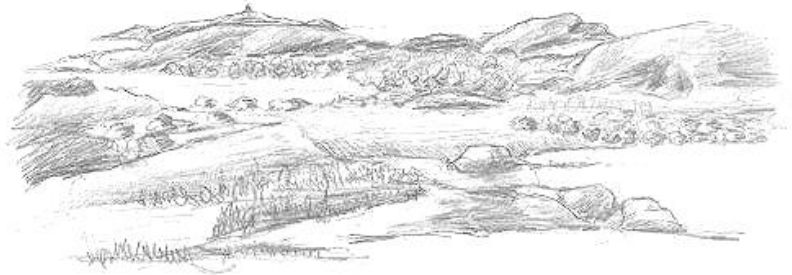
Sundet mellan ön Kröckle och land, som delvis syns vid låg-vatten, har grund botten av både lera och sand. En utmärkt bra livsmiljö för både mjuk- och hårbottenlevande arter.

Valen

Valen (eller Rövalen) är den högsta delen av Ramleberget. Åt öster går en bergig sluttning ner mot Röd. På västsidan är det flackt med damm- och mossmark. Ett vindpinat område där endast lågväxande vegetation kan överleva. Förr tändes eldar på Valen för att påkalla uppmärksamhet eller varna vid fara.

Ärtholmarna

Ärtholmarna var tidigare omflutna av vatten, men landhöjning och sand- och grusavlagring har nu sammanbundit holmarna. Endast Svarta Ärtholmen ligger fri. Strand- och bottenfloran är artrik av salttåliga växter och mussel- och snäckskal vilket är en god yngelplats för fisk och foderlokal för sjöfågel. I äldre tider har hemmafiskare haft Skalkenäs och Ärtholmarna som hemmahamn, vilket flera husgrunder vittnar om.

Ärtholmarna

HITTA TILL ERSDALEN

Från färjeläget på Hönö följer du väg 155 till rondellen där du kör rakt fram mot Röd. Följ vägen fram till korsningen med Rödvägen där du tar höger. Efter ca 200 m sväng vänster in på Ersdalsvägen och följ den till parkeringsplatsen vid Ersdalens naturreservat (se karta).

Grafisk form, karta och omslag: Cecilia Backlund

Text och illustrationer: Gunnar Danjé

Foto: Aste Olinderson

Copyright © 2011